

ΟΔΟΠΟΡΙΚΟ ΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΗΣ
ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΜΟΥΡΓΚΑΝΑΣ
{Μια ξεγασμένη και λησμονημένη Νίκη του Εθνικού Στρατού}
υποστρατήγου ε.α. Νικολάου Ζαρκάδα

Εισαγωγή

Σεπτέμβριος 2024: Συμπληρώνονται εβδομήντα έξι χρόνια από την ένδοξη και αποφασιστικής σημασίας νίκη, στις 22.9.1948, των ελληνικών εθνικών δυνάμεων με την οποία ολοκληρώθηκε η κατάληψη και η εκκαθάριση της αμυντικής, οργανωμένης και ισχυρά οχυρωμένης από τις ξενοκίνητες ανταρτικές δυνάμεις τοποθεσίας του όρους Μουργκάνα.

Γεωγραφική Περιγραφή – Επιλογή

Μουργκάνα: τραχύς, δυσπρόσιτος, απότομος, άδενδρος ορεινός όγκος του συγκροτήματος των ορέων Τσαμαντά της περιοχής Θεσπρωτίας της Ηπείρου. Ευρίσκεται πάνω στην οριοθετική γραμμή Ελλάδας – Αλβανίας, τόπος μαρτυρίου, θυσίας, δόξας και τιμής για τον Ελληνικό Στρατό.

Το όρος Μουργκάνα λόγω των ιδιαίτερων εδαφολογικών χαρακτηριστικών, αλλά κυρίως της άμεσης γειτνίασης με την Αλβανία, η οποία για τις ανταρτικές δυνάμεις αποτελούσε απαραίτητη και αξιόλογη βάση ανεφοδιασμού, επιλέχτηκε και οργανώθηκε αμυντικά κατά ιδιαίτερο τρόπο, ώστε από την ηγεσία τους να χαρακτηρισθεί ως “Απάτητο κάστρο της λευτεριάς” {Μ. Βαφειάδης}.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στη διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου, Μάρτιος 1946 – Αύγουστος 1949, οι ξενοκίνητες ανταρτικές δυνάμεις του μίσους και της καταστροφής επέλεξαν, οργάνωσαν και οχύρωσαν ορεινά συγκροτήματα, όπως Μουργκάνα, Γράμμος, Βίτσι, τα οποία γειτνίαζαν με τις βαλκανικές χώρες, οι οποίες διάκεινταν φιλικά προς αυτές. Έτσι εξασφάλιζαν την δυνατότητα αφ’ ενός μεν της συνεχούς αναπλή-

ρωσης προσωπικού και υλικών αφ' ετέρου δε της ασφαλούς διαφυγής στις περιπτώσεις ήττας.

Επιχειρήσεις Κατάληψης

Για την κατάληψη της Μουργκάνας οι εθνικές δυνάμεις σχεδίασαν και πραγματοποίησαν τρεις επιθετικές επιχειρήσεις. Τις δύο κατά τους πρώτους μήνες του 1948, Μάρτιο και Απρίλιο, οι οποίες δεν είχαν τα αναμενόμενα επιτυχή αποτελέσματα. Η τρίτη άρχισε στις 11 Σεπτεμβρίου και ολοκληρώθηκε στις 22 του ίδιου μήνα. Με την επιχείρηση αυτή ολοκληρώθηκε η κατάληψη και η εκκαθάριση του ορεινού συγκροτήματος της Μουργκάνας με σοβαρές απώλειες προσωπικού και υλικών, τόσον των ανταρτικών δυνάμεων, όσον και των εθνικών, των οποίων οι νεκροί, οι τραυματίες και οι αγνοούμενοι ανήλθαν σε 406 αξιωματικούς και οπλίτες.

Είναι η περιοχή, στην οποία το 1971 βρέθηκαν 120 ανθρώπινοι σκελετοί, ο καθένας με τα χέρια δεμένα με σύρμα και με μια τρύπα από σφαίρα στο κρανίο. Ήταν θαμμένοι σε ομαδικό τάφο σ' ένα λόφο κοντά στο χωριό Τσαμαντάς. Ανήκαν στο λόχο του 611 Τάγματος Πεζικού, που είχε αιχμαλωτιστεί από τις ξενοκίνητες δυνάμεις του μίσους.

Όσα χρόνια και αν περάσουν δεν σβήνουν ο πόνος και η μνήμη για τον χαμό τόσον παλληκαριών στις επιχειρήσεις κατάληψης και εκκαθάρισης της Μουργκάνας από τις ξενοκίνητες ανταρτικές δυνάμεις.

Η επιχείρηση κατάληψης της Μουργκάνας υπήρξε ένα σημαντικό γεγονός στρατηγικής και τακτικής σημασίας και σημάδεψε το τέλος του αιμοσταγούς εμφυλίου πολέμου. Στέρησε στις ξενοκίνητες ανταρτικές δυνάμεις του μίσους ένα από τα τρία σπουδαιότερα προπύργια αντίστασης, ανέκοψε την οδό ενίσχυσης και ανεφοδιασμού τους από την Αλβανία και τις υποχρέωσε να διασκορπιστούν και να διαλυθούν.

Ιστορικές Επέτειοι Εθνικής Μνήμης

Είναι γνωστόν, ότι οι επέτειοι έχουν συμβολική σημασία, επηρεάζουν καταλυτικά τη μνήμη μας, εντείνουν και διατηρούν την εθνική συσπείρωση και παγώνουν την εθνική μας ταυτότητα.

Τις ιδιαίτερες δε ιστορικές στιγμές οφείλουμε να διατηρούμε και φροντίζουμε επετειακά προκειμένου, αφ' ενός μεν να ανανεώνουμε την πίστη μας στα θετικά μας βήματα, αφ' ετέρου δε να διατηρούμε ένα ορθό και πραγματικό διάλογο με το παρελθόν.

Η Πολιτεία, κατά το παρελθόν, ευγνωμονούσα τα τέκνα της και προς τιμήν των θυσιασθέντων, πεσόντων και αγνοουμένων αξιωματικών, οπλιτών και ιδιωτών, κατά τις πολεμικές επιχειρήσεις της Μουργκάνας, ανήγειρε επιβλητικό και μεγαλοπρεπές μνημείο μετά από πρωτοβουλία της 1ης Στρατιάς, στον παρακείμενο στο χωριό Τσαμαντά λόφο. Στο μνημείο αυτό κάθε χρόνο, την τελευταία Κυριακή του μήνα Σεπτεμβρίου, με την ευγενή φροντίδα και μέριμνα του Συνδέσμου **“Φίλοι του Στρατού Φιλιατών”** τελείται επιμνημόσυνη δέηση και κατατίθεται δάφνινο στεφάνι μνήμης, τιμής και ευγνωμοσύνης.

Μεγάλος ο αριθμός των θυμάτων του αδελφοκτόνου σπαραγμού. Μια απλή επίσκεψη στα στρατιωτικά νεκροταφεία της περιοχής των επιχειρήσεων αρκεί για να μας πείσει για την τραγική διάσταση του εμφυλίου πολέμου.

Τελευταία, κανένας πολιτειακός ή πολιτικός εκπρόσωπος έχει παρευρεθεί για να τιμήσει την θυσία των θυμάτων αυτών. Τα όρη της Μουργκάνας δεν ανήκουν σε πολιτικές παρατάξεις. Ανήκουν στους νεκρούς τους, αγνοούμενους και τραυματίες τους. Η δε σεμνή και ιεροπρεπής θρησκευτική τελετή μνημόσυνου και κατάθεσης στεφανιού δεν μπορεί να χαρακτηριστεί “τελετή μίσους”.

Οι πρωτοβουλίες της Ε.Α.Α.Σ. στην οργάνωση, συμμετοχή ή εκτέλεση των εκδηλώσεων εθνικής μνήμης είναι απαραίτητες, διότι έτσι τιμούμε την ιστορία μας, διατηρούμε τις εθνικές και θρησκευτικές παραδόσεις μας, επιδίδουμε ένα διάβημα υπέρ της μνήμης και δικαιοσύνης υπέρ της δημοκρατίας και ειρήνης και κρατάμε το καντήλι της μνήμης αναμμένο.

Επίμετρο

Μετά την περιληπτική αυτή περιγραφή κρίνεται απαραίτητο, όπως η ξεχασμένη νίκη των Εθνικών Δυνάμεων στην Μουργκάνα αναδυθεί από τη λησμονιά και συμπεριληφθεί στις επίσημες ιστορικές εορτές της Πατρίδας μας.

Επισημαίνεται δε ότι η **22α Σεπτεμβρίου** αποτελεί ορόσημο στην έκβαση του εμφυλίου πολέμου, δεδομένου ότι

Αποτελεί μια ακόμη μεγάλη νίκη των εθνικών δυνάμεων της Πατρίδας μας. Την σπουδαία και αποφασιστικής σημασίας μεγάλη αυτή νίκη επιβάλλεται να τιμούμε κατά τον λαμπρότερο τρόπο και να αποτινύμε τον οφειλόμενο φόρο μνήμης, τιμής και ευγνωμοσύνης προς τους ηρωικούς μαχητές,, οι οποίοι έπεσαν στα πεδία της μάχης για την δική μας ελευθερία, ανεξαρτησία και δημοκρατία.

Στη Μουργκάνα νικήθηκε ένας στρατός ξενοκίνητος και συγκροτημένος, στο σύνολό του από βιαίως στρατολογημένους έλληνες, ο οποίος επιδίωκε να επιβάλλει τους νοσταλγούς του “παραδείσιου ολοκληρωτισμού”.

Το άστρο της μάχης της Μουργκάνας δεν έσβησε, δεν χάθηκε, εξακολουθεί να ρίχνει το φως του πάνω στην αιματοβαμμένη και μαρτυρική Ήπειρο. Δεν πρέπει να αφήσουμε την λησμονιά να καλύψει την ένδοξη σημασία της.

Η κληρονομιά του αίματος των πεσόντων στις επιχειρήσεις του “Γράμμου της Ηπείρου” είναι ακόμη ενεργή και ρίχνει μια βαριά σκιά, η οποία στοιχειώνει τις μνήμες και τις ψυχές όλων μας.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία.

Θεσσαλονίκη, Σεπτέμβριος 2024.